Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 10. Dnia 25. maja 1899. XXVI. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Rządowy nadzór.

Bolesne wypadki z gal. Kasą Oszczędności we Lwowie, które tak silnie wstrząsnęły całym krajem — spowodowały Prezydyum Namiestnictwa do wydania okólnika, określającego szczegółowo obowiązki i zakres działania komisarzy rządowych przy kasach oszczędności. Okólnik ten znany jest powszechnie, był bowiem w dziennikach w dosłownem brzmieniu albo w dokładnem streszczeniu podany. Powtarzać go zatem nie będziemy. Przypomnimy tylko, że, powołując się na regulatyw dla kas oszczędności z r. 1844 — okólnik głosi, że przyznane rządowi prawo nadzoru nad kasami oszczędności właściwie „nie ma granic“ — ponieważ rząd ma prawo w razie potrzeby przedsięwziąć wszelkie środki, jakie uzna za konieczne, ażeby zabezpieczyć interesy właścicieli wkładek oszczędności. Okólnik zatem zaleca komisarzom rządowym jak najściślejsze, najsumienniejsze spełnianie ich obowiązków — regularne uczęszczanie na wszelkie posiedzenia zarządu — branie w nich czynnego udziału — a w tym celu uprzednie informowanie się u osób, poza zarządem stojących, o sprawach, mających przyjść na porządek dzienny, ażeby ewentualnie możliwem było zawieszenie uchwały zarządu na podstawie dobrej znajomości rzeczy. Poleca okólnik dokładne i ściśle czuwanie nad tem, w jaki sposób Kasa oszczędności lokuje kapitał wkładkowy w hipotekach, wekslach albo w pupilarnych papierach, ażeby lokacya ta przedstawiała równocześnie i bezpieczeństwo zupełne i możność szybkiego zrealizowania. Komisarz rządowy ma sprawdzać bezpieczeństwo hipotek, przekonywać się o sile kredytowej dłużników wekslowych, czuwać nad tem, by kasa nie udzieliła kredytu ponad siłę kredytową dłużnika. Ma też baczyć, ażeby przepisane statutami i regulaminami peryodyczne tudzież niespodziewane skontra kasy ściśle się odbywały a w razie potrzeby ma sam skontra zarządzać.

Taka jest najściślej zebrana treść okólnika. Nie wdajemy się w jego rozbiór, a wskazując tylko na to, że tak daleko sięgająca władza komisarza rządowego może łatwo w danym razie z nadzorczej wprost w zarządzającą się zamienić, zwracamy się do celu, dla którego głównie przedmiot ten poruszamy.

Kasy oszczędności rządzą się statutami, które opierają się o wspomniany wyżej regulatyw z r. 1844 i zawierają zawsze dosyć ściśle oznaczone normy gospodarki finansowej. Jaka część kapitału wkładkowego ma być umieszczona na hipotekach, jaka na wekslach lub lombardzie albo w papierach pupilarnych — jakie to mają być hipoteki, jakie weksle, w jakim stosunku do wkładek ma pozostawać fundusz rezerwowy i t. p. — to wszystko określa statut, bez tego bowiem nie uzyskałby zatwierdzenia. Mimo to — jest nad kasami oszczędności ustanowiony nadzór rządowy, wykonywany przez komisarzy rządowych, nadzór, o którym wspomniany wyżej okólnik powiada, że prawie on nie ma granic.

Zupełnie odmienne stanowisko zajęło ustawodawstwo i exekutywa wobec stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. I słusznie. Gdy bowiem kasy oszczędności nie mają poza majątkiem swoim, t. j. funduszem rezerwowym, żadnej innej gwarancyi, stowarzyszenia nasze oparte są o ograniczoną lub nawet nieograniczoną porękę członków. Tamte są to instytucye publiczne, którym ogół z zaufaniem powierza swoje oszczędności, ale które poza funduszem rezerwowym nie mają żadnego innego poręczyciela za swoje zobowiązania do oprocen-

towania i wypłaty tych oszczędności — podczas gdy w stowarzyszeniach naszych do tej podstawy finansowej, jaką one sobie powoli, z biegiem lat, w funduszu rezerwowym stwarzają, przybywa ta bardzo silna, jaką dają prywatne majątki ogółu członków. W Kasach oszczędności zatem interes publiczny, w imię którego rząd działa, wyraża się potrzebą zabezpieczenia szerokiej, przeważnie z ludzi niezamożnych złożonej publiczności, która jest wierzycielem Kasy — ztąd niezbędna konieczność nadzoru rządowego. W stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych prawa wierzycieli są zabezpieczone ograniczoną lub nieograniczoną poręką i różnemi postanowieniami ustawy z r. 1873 co do obowiązkowego w danym razie zgłoszenia konkursu etc. Tu może zachodzić chyba potrzeba zabezpieczenia członków od skutków poręki, gdyby zła gospodarka doprowadziła do tego, żeby z tytułu poręki rzeczywiste groziło im niebezpieczeństwo. Gdy jednakże członkowie sami przez wybraną przez nich samych dyrekcyę tudzież na walnych zgromadzeniach, sprawami stowarzyszenia zawiadują — przeto ustawodawca, uznając ich za pełnoletnich, nie roztoczył nad nimi specyalnej opieki, poprzestał na tych dość ogólnych zastrzeżeniach, jakie zawiera ustawa, zaś nadzoru rządowego nad gospodarką stowarzyszeń nie ustanowił.

Teoretycznie — było to zupełnie słuszne. Niech członkowie jako pełnoletni ponoszą skutki swojej gospodarki i swego trafnego lub nietrafnego wyboru Dyrektorów i swojej ścisłej lub nieścisłej kontroli.

W praktyce jednakże nie zawsze rzecz się tak różowo przedstawia, jak ją teorya widzi Ażeby instytucya jakakolwiek pomyślnie rozwijać się mogła — potrzeba spełnienia dwóch warunków: popierwsze dobrze pomyślanej organizacyi — powtóre dobrego wykonania przez powołane do tego czynniki.

Co do organizacyi — ta określona jest w ustawie zupełnie ogólnikowo. Są to rzeczy, które dopiero statut każdego stowarzyszenia wypełnia szczegółami. Te szczegóły zaś mogą łatwo tak wypaść, iż będą już w nich dane zarodki wykrzywienia całej gospodarki. Sądy, które mają rozstrzygać o zarejestrowaniu statutu — przy nawale czynności nieraz nie wchodzą w istotę rzeczy i badają tylko stronę formalną, czy statut zawiera te wszystkie postanowienia, które ustawa obowiązkowemi uznała — ale nie wchodzą w to, czy postanowienia te odpowiadają duchowi ustawy i zamiarom ustawodawcy. Ztąd pochodzą takie dziwolągi w niektórych zarejestrowanych stowarzyszeniach, jak dożywotni, w statucie wymienieni dyrektorowie — albo jak oznaczenie dyrektorom remuneracyi w formie procentów od udzielonych pożyczek i t. p. Że przy takich postanowieniach bardzo łatwo optymizm ustawodawcy z r. 1873 może doznać ciężkiego zawodu, dowodzić nie trzeba.

Ale również nie potrzeba długich na to dowodów, że owo przypuszczenie „pełnoletności" a więc i zupełnej odpowiedzialności członków, bardzo łatwo zawodnem okazać się może. Wobec bardzo powolnego u nas postępu oświaty w ogóle, a jeszcze znacznie powolniejszego postępu wyrobienia ekonomicznego — stowarzyszenia, zwłaszcza na wielką liczbę członków obliczone, mogą być bardzo łatwo narażone na fatalne skutki niedojrzałości ekonomicznej tego wielkiego zbiorowego ciała, które się zwie walnem zgromadzeniem, a w którem o wyborze władz stowarzyszenia rozstrzygać mogą osobiste sympatye lub niechęci. A gdy wybór wypadnie źle, gdy skutkiem tego zarząd będzie zły a kontrola niedostateczna — wtedy małą to będzie pociechą dla członków, że ich ustawa pełnoletnimi i odpowiedzialnymi uznała, skoro ta odpowiedzialność narazi ich na ciężkie materyalne straty. Możeby woleli mniej honoru a więcej — bezpieczeństwa. Im bardziej zaś liczba stowarzyszeń wzrasta, im bardziej one docierają do najodleglejszych zakątków kraju, im szersze zagarniają warstwy społeczne — tem silniej występuje ta różnica między teoryą, którą się kierowali ustawodawcy z r. 1873 — a życiową praktyką. Tem natarczywiej też staje pytanie: czy nadzór? i jaki nadzór?

Stowarzyszenia związkowe dawno już w zasadzie rozstrzygnęły te pytania. Uznały potrzebę dwojakiego — ale zawsze własnego nadzoru, miejscowego i centralnego. Miejscowego, gdy przyjmując przeważnie zasady wzorowego statutu, nałożyły na Rady nadzorcze bardzo ścisły obowiązek nieustannej kontroli — tak, że gdzie kontrola ta nie jest wykonywana, już chyba nie statut temu winien, ale ludzie. Uznały też nadzór centralny, gdy w Związku stworzyły instytucyę, która ma stowarzyszeniom być nietylko pomocą i poradą w sprawach organizacyjnych, prawnych, podatkowych, kredytowych i t. p. — ale także przez lustracye stowarzyszeń wykonywać w ich własnym interesie funkcye nadzoru. I już idzie tylko o wyposażenie Związku w dostateczne siły, ażeby lustracye mogły się odbywać jeszcze częściej, jeszcze forsowniej niż dotychczas.

Ale liczebna większość stowarzyszeń w naszym kraju, stoi poza organizacyą związkową, wymyka się zatem całkowicie z pod wszelkiego z zewnątrz nadzoru. A najgorętszy nawet zwolennik pełnej swobody ekonomicznej — będzie musiał przyznać, że to nie dobrze. W bardzo wielu z tych stowarzyszeń wielka masa członków tworzy poprostu tylko materyał do pieniężnego wyzysku ze strony tych, których rzekomo sami, z wolnej woli, w poczuciu swej dojrza-

łości, na czele swem postawili — a którzy faktycznie zostali im narzuceni. Skutki tego mogą być fatalne. Niedawno temu czytaliśmy w jednem z pism codziennych o takiem stowarzyszeniu, które od dłużników pobiera 20 do 40%. Naturalnie, że takie wysokie odsetki sprowadzić muszą z czasem ruinę dłużników — a za nią i ruinę stowarzyszenia i brak bezpieczeństwa dla składanych w stowarzyszeniu wkładek oszczędności i dalszą znowu krzywdę członków z powodu poręki.

Owoż koniecznym się tu okazuje powrót do projektu, który od tylu lat pojawiał się na horyzoncie ustawodawczych prac w Wiedniu, projektu obowiązkowej lustracyi dla tych stowarzyszeń, które nie mają dobrowolnej, związkowej lustracyi. W chwili, gdy rząd ogłasza ściśle bardzo i surowe postanowienia co do nadzoru nad kasami oszczędności — zdawało nam się potrzebnem przypomnienie tej sprawy. Kompetentną w tym przedmiocie jest tylko Rada państwa — może przecież doczekamy się tego, żeby ta władza ustawodawcza znowu zaczęła spełniać swoje konstytucyjne obowiązki. A wtedy sprawa powyższa powinna stanąć zaraz na porządku dziennym jej obrad.

Stowarzyszeniom związkowym zaś nigdy dość nie możemy przypominać tej zasady — że ponad wszelkie nadzory i lustracye górującą i najważniejszą jest kontrola własna, wewnętrzna. Gdzie ją Rada nadzorcza przez swoją komisyę kontrolującą wykonywa stale, ściśle, bezwzględnie, gdzie panuje zasada, że im większe zaufanie tem surowsza powinna być kontrola, bo słaba ludzka natura łatwo doprowadza do zapomnienia się właśnie na skutek świadomości tego zaufania — gdzie ta kontrola nie odnosi się tylko formalistycznie do ksiąg i do kasy, ale obejmuje całość gospodarki w jej wszystkich szczegółach — tam, ale tylko tam można być spokojnym o finansowy i moralny interes instytucyi i jej członków. Tej własnej, miejscowej kontroli nigdy centralny nadzór całkowicie nie zastąpi. Żadna lustracya w świecie na podstawie tego, co znajdzie w księgach, w kasie i w portfelu nie zdoła jeszcze wykryć takiego n. p. faktu, że funkcyonaryusz stowarzyszenia po za biurem przyjmował od członków spłaty na poczet długu albo wkładki na rachunek bieżący i do ksiąg nie zapisał ani do kasy nie złożył Ale czujne oko rady nadzorczej i komisyi kontrolującej, działających na miejscu, łatwo na ślad tego nadużycia wpaść może.

To jedno A powtóre: Ogromna większość naszych stowarzyszeń związkowych, przyjmuje chętnie i z uznaniem wytknięcia, jakie im się czyni po przeprowadzonej lustracyi i według możności albo do nich zaraz się stosuje, albo stopniowo braki usuwa. Ale niebrak wypadków niechętnego przyjęcia nawet takich wytknięć i wskazówek, których słuszność nie może ulegać żadnej wątpliwości. Ten niepojęty brak zrozumienia własnego interesu trafia się na szczęście rzadko — ale nie mogliśmy go pominąć.

Streszczamy się: Nieszczęścia w gal. Kasie oszczędności spowodowały takie zaostrzenie nadzoru nad niemi, że aż uznano go prawie nieograniczonym i że już graniczy on z zarządem. Stowarzyszenia nasze nie stoją pod nadzorem władz politycznych co do swej wewnętrznej gospodarki. I dobrze jest, że im nie podlegają. Tem większa na nas odpowiedzialność wobec kraju i potomności. Ażeby tej odpowiedzialności podołać, musi przedewszystkiem każde stowarzyszenie u siebie przeprowadzać jak najsurowszą wewnętrzną kontrolę — a powtóre lustracye Związku muszą być wzmocnione i zaostrzone i spotykać się ze strony stowarzyszeń z chętnem przyjęciem i zastosowaniem udzielonych wskazówek. Nakoniec: dla wszystkich stowarzyszeń powinna ustawa obowiązkowe lustracye zaprowadzić.

Czuwajmy sami nad sobą — jeżeli nie chcemy, by nam narzucono opiekuńczy nadzór „prawie bez granic".

Niemiecki Bank stowarzyszeń.

Komandytowy *„Deutsche Genossenschafts - Bank von Soergel, Parisius & Comp."* odbył niedawno walne zgromadzenie komandytystów, które znowu stwierdziło bardzo świetny rozwój tej instytucyi.

Przedłożony zgromadzeniu bilans za rok 1898 przedstawia następujące cyfry (w markach):

Stan czynny: kasa 2,259.430 (fenigi opuszczamy) — portfel wekslowy 13,616.786 — rachunek dewiz 473.755 — efekty 5,714.443 — rachunki bieżące stowarzyszeń 14,463.196 — prywatne 18,064.410 — konto rozmaitych 10,111.713 — udziały w różnych interesach 5,124.969 — żyro-konto 1,363.969 — realności 1,049.725 — inwentarz 11.000 — razem 72,253.400.

Stan bierny: kapitał 28 milionów — fundusz rezerwowy 3 800 000 — rezerwa specyalna 260.000 — rachunki bieżące stowarzyszeń (wierzyciele) 6,780.075 — toż samo prywatne strony 4,960.992 — rozmaite 9,998.876 — żyro-konto 3,792.344 — konto akceptów 12,867.041 — dyskont naprzód pobrany 100.645 — konto dywidendy z lat poprzednich 5.921 — dywidenda za r. 1898: 1,680.000 — przeniesienie na r. 1899: 7.502 — razem j. w.

W rachunku zysków i strat znajdujemy w zyskach: rachunek procentów 578.490 — dyskont 427.100 — konto efektów: zysk i odsetki od efektów własnych

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych
za miesiąc kwiecień 1899.

Miejscowość i firma *)	Stan bierny: Udziały	Stan bierny: fundusz rezerwowy	Stan bierny: Wkładki	Stan bierny: Pożyczki zaciągnięte	Stan bierny: Saldo rachunku Banku kraj.	Stan bierny: Saldo odsetek	Stan bierny: Reszta pozycyi stanu biernego	Kapitał obrotowy	Stan czynny: Pożyczki udzielone	Stan czynny: Koszta założenia ruchom. i admin.	Stan czynny: Reszta pozycyi stanu czynnego	Stan czynny: Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Bełz Tow. zalicz.	17924	8554	43588	11700	—	1419	1182	84367	63309	242	19136	1680
Biała Tow. kredyt. i oszczęd.	30922	3026	63271	61165	—	2489	294	161167	151734	1919	7098	417
Biecz Tow. wzaj. kredytu	22277	427	86753	18194	2065	2373	4278	136366	121998	319	13904	1683
Błażowa Stow. zal. „Pomoc“	1099	117	8424	—	—	165	493	10298	7752	—	261	2285
Bochnia Tow. zal.	22475	3067	52476	901	—	2773	946	82638	76662	1161	3972	843
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	14394	3397	28270	5260	—	1520	1380	54222	48647	944	2601	2031
Bołszowce Bank zal.	18934	4149	34187	9637	—	1738	151	68796	61194	869	5323	1411
Brzesko Tow. zal.	61238	23155	184534	—	—	8263	25010	302197	243744	1514	53665	3274
Brzostek Tow. zal.	6636	1303	23560	7622	—	1146	245	40511	39532	620	97	262
Chodorów Tow. zal.	3398	651	3953	4750	—	300	55	13107	11602	—	747	758
Cieszanów Tow. zal.	13685	5804	55714	18400	1587	277	523	95990	77452	1436	16049	1054
Czortków Tow. zal.	33270	4206	169180	—	—	6320	2753	215730	193064	814	16373	5479
Dąbrowa Tow. zal.	78930	30350	284536	—	—	8548	6448	408812	373526	1928	25991	7367
Dębica Tow. wzaj. kredytu	56718	14175	302411	4800	2067	11047	3063	394280	367198	2969	16858	7255
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p.“	7884	1908	13210	13250	—	—	—	36252	32502	854	2822	—
Dobromil Tow. zal.	35309	7375	51476	7500	3188	2605	2087	109541	99944	1088	5915	2593
Dubiecko Tow. zal.	17741	3627	38820	18673	—	2487	1565	82914	77148	898	4661	206
Dukla Tow. zalicz.	28424	4833	111065	15366	1047	3756	713	165204	154854	1774	8440	137
Dynów Tow. zal.	15788	3046	93426	7026	—	2187	1307	123330	112905	811	14461	107
Frysztak Tow. zal.	933	49	6548	—	—	684	304	8518	6749	180	315	1275
Gawłuszowice T. z.	257	134	17605	—	—	622	62	18680	17702	86	—	892
Gliniany Tow. zal.	42297	20400	137338	29309	1348	5479	2121	238292	211434	2255	23124	1479
Głogów Pow. T. zal	42508	15857	249777	15800	—	10040	328	334310	314284	1287	13510	5229
Gorlice Tow. zal.	109530	44686	453206	346998	—	21790	31714	1010923	928000	4030	74712	4181
Grybów Tow. zal.	35494	19459	237926	5600	—	2859	1375	302713	293204	1063	7822	625
Jasło Tow. zalicz.	67128	33092	406873	27618	—	12838	47325	594874	492970	2486	94727	4671
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz.“	23490	11772	91365	—	—	5208	206	132041	107022	745	22452	1822
Husiatyn Pow. T. z.	14901	3701	86765	7828	509	4866	423	118993	110048	982	5035	2928
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	15280	1152	78845	4500	—	6289	1752	107818	101018	724	1903	4173
Kałusz Tow. zal.	22964	8177	56744	11600	—	—	1641	101127	82540	919	16581	1087
Kamionka strum. Pow. T. zal.	24046	10753	116292	—	—	2873	8509	162474	123768	1189	36018	1499
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	29118	14178	113171	3000	—	4720	6141	170328	151230	802	5071	13224
Kołomyja Sp. handl. rol.-przem.	24169	10684	58158	72071	9612	1439	1732	177865	147227	2734	25755	2139
Kraków Tow. kred. ręk. i przem.	53834	17620	446190	60236	—	16483	1061	595429	520849	4335	67584	2682
Kraków Tow. zal.	107662	24586	399555	124060	—	16411	6869	679147	602352	4050	38057	34688
Kraków Bank chrześcijański	5756	557	15187	2228	—	766	—	24495	23532	407	22	533
Kuty Mieszcz. Kasa zal. i oszcz.	3503	256	11611	—	—	488	90	15949	14409	532	22	986
Limanowa T. z. i ochr. włas. ziem.	76298	35163	115138	144635	4186	5622	5173	386215	344293	5336	35265	1322
Lisko Tow. zalicz.	54764	17229	311539	71992	223	11244	3018	470009	452182	2520	14939	368
Lubaczów Tow. kred. miejskie	61067	11351	52106	16610	—	—	1874	143008	137745	1147	3036	1029
Lubaczów St. zal.	16881	2853	53026	21039	195	4007	—	98001	90670	1358	2475	3498
Lwów Bank zaliczkowy	177422	56932	716205	700460	—	32461	7583	1691063	1521052	9109	157366	3536
„ T. z. urzęd. poczt.	37369	5213	26717	75950	146	2727	183	148305	144247	1087	1310	1661
„ T. eskont. i zal.	26500	6629	15240	15656	—	1893	6722	72640	57105	1237	10824	3474
„ Bank dla rol. i przem.	36309	1819	5888	164709	—	2670	7441	219025	193871	29053	9098	5003
„ Tow. wzaj. kredytu	70251	7557	52817	62186	—	3436	—	196247	186995	1508	3742	4002
„ Pow. Tow. zal.	15936	4459	72716	8700	—	—	—	101811	88831	728	11382	870
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	67139	24129	190007	—	—	9078	570	290922	185295	3399	100668	1561
Mielec Tow. zal.	17983	2164	134271	10300	6130	2940	2581	176370	168309	687	785	6590
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	4781	1221	1309	12390	—	—	345	20046	18493	208	1084	261

*) Tylko wykazy nadesłane przed 10. każdego miesiąca znajdą w tabeli pomieszczenie.

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom. i admin.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Milówka St. oszcz. i poż. „Opat."	16665	5842	40556	12040	986	83	435	76607	57298	168	18365	777
Mościska Tow. zal.	33810	13928	98831	16128	1014	—	2244	165954	148747	1773	13015	2419
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	5003	986	10066	1700	—	1004	—	18759	17729	246	321	463
Nowy Sącz K. zal.	66293	30173	337510	—	—	12561	5889	452426	403103	—	39461	9862
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	6386	1868	16354	8039	—	1222	346	34215	32938	403	604	270
Oświęcim Tow. oszczęd. i poż.	103882	33346	403565	—	—	15235	1321	557350	485229	1369	64030	6702
Pilzno Stow. oszczęd. i poż	14018	7908	124381	4222	—	3326	2069	155924	147335	1216	7356	17
Podgórze St. p. i o. „Wz. p."	73820	29670	425089	82966	—	9000	7849	625694	619515	2500	2700	979
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	7363	3825	27790	10294	—	1040	236	50547	46621	437	2751	738
Radymno Kasa zal.	16977	3066	28364	18535	—	1683	2221	70846	61258	644	3004	5940
Radziechów T. zal.	58630	19001	151330	12000	—	4878	4581	250421	233250	1636	12802	2675
Rohatyn Tow. zal.	19246	8038	62190	—	—	3044	3941	96459	74911	908	14532	108
Rozdół Tow. zal.	4338	1137	5728	12084	—	55	159	23502	21886	863	596	158
Rudki Tow. zal.	21690	7906	73532	15100	—	614	189	119030	106309	1282	10052	1387
Rudnik Kasa zal. i oszczęd.	12031	1354	71091	—	—	3096	353	87926	82460	326	3669	1471
Rymanów Tow. zal.	20100	14924	202938	22221	—	3278	1076	264537	239071	710	22546	2209
Sambor K. z. rękodz. i roln.	11486	3862	51371	25758	—	2125	126	94727	71593	22484	325	825
Sędziszów Tow. wzaj. kredytu	26773	9366	80715	29450	—	2009	4270	152583	128908	1312	22248	115
Sieniawa Tow. zal.	19438	17034	38264	—	—	—	2794	77531	69954	667	5688	1221
Skałat Tow. zal. i kredytowe	45472	17172	61132	100184	—	4307	1489	229755	208619	300	17145	3691
Skawina Stow. poż. i oszczęd.	20274	4305	70812	15340	—	3887	951	115570	111854	377	1325	2014
Sokal Tow. zalicz.	21407	17481	148340	22328	152	2637	2301	214645	170302	1384	40362	2598
Stanisławów St. p. „Wz. pomoc"	4174	439	7018	11021	—	380	45	23078	19758	605	2358	357
„ Bank zaliczkowy	64214	11177	119327	130995	8454	5913	19100	359179	282849	2512	62285	11534
„ Bank mieszcz.	96339	27938	324663	90332	—	13639	2339	555250	541206	3648	9330	1068
Strusów Kasa oszczęd. i poż	16104	2397	40830	13640	—	2083	100	75155	71529	1581	1481	564
Stryj Tow. zalicz	45433	11571	95917	—	6546	4767	7048	171283	145177	3917	17890	4299
Szczerzec T. K. zal.	10281	1924	20671	12400	—	—	574	45851	43226	293	2036	295
Tarnobrzeg T. zal.	12118	10182	81456	11500	291	3702	3146	122400	118166	520	3041	172
Tłumacz St. kredyt. „Oszczędn."	29825	9218	89770	19455	907	2232	—	151407	137092	1572	9745	2998
Turka Pow. T. zal.	16877	2116	69521	14868	871	1255	—	105509	100284	1626	649	2951
Ulanów Tow. zal.	5230	621	9191	10563	—	2039	65	27709	25607	752	1243	106
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	9026	2000	25672	2489	—	1489	291	63407	61044	521	1783	58
Zakopane Tow. zal.	10051	2669	116005	—	—	4376	99	133200	112602	145	19021	1432
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom."	6043	747	9368	7950	—	880	1282	26270	23056	837	1459	918
Zator Tow. zalicz.	2536	219	10224	2150	—	412	—	15541	15197	189	3	152
Złoczów Tow. zal.	101520*	—	220958	—	—	8530	8945	339953	281881	1765	52434	3873
Złoczów Kasa zal.	15317	5996	48823	11025	—	231	828	82220	71533	1398	1058	8232
Żmigród Tow. zal.	6436	976	18465	14721	—	1086	364	42047	40504	743	230	570
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	27407	21511	26605	69100	1689	—	2030	148342	119031	—	26185	3127
Żydaczów Pow. K. zal. i oszcz.	8024	3483	102535	250	—	1607	939	116737	105674	3791	1706	5566

*) Pozycya ta obejmuje udziały i fundusz rezerwowy.

i reportowanych 143.686 — prowizye 380 832 — konto uczestnictw 116 371 — dewizy 20.118 — konto monet 4.520 — dochód z domu 4.411 — czysty zysk komandyty w Frankfurcie 622.623 — razem 2,293.156.

Straty: koszta handlowe 375.192 — odpisy inwentarza 2.000 — zysk za r. 1898: 1,920.963.

Ten zysk tak się rozdziela, iż uprawniony do dywidendy kapitał akcyjny w kwocie 28 mil. pobiera

naprzód 4% t j. 1,120.000 — z reszty 800.963 otrzymuje rada nadzorcza 5% jako tantjemę 40.048 – osobiście odpowiadający spólnicy kontraktowo 148.178 — pozostaje 612.737 — a z resztą przeniesioną z r. 1897 w kwocie 5.880 — razem: 618.617. Z tego otrzymają akcyonaruszze superdywidendę 2% t. j. 560.000 — urzędnicy tantjemę 28.000 — do funduszu pensyjnego dla urzędników 20.000 zasiłek na koszta lustracyi stowarzyszeń 1.327 – na fundusz wsparć 1.787 — wreszcie do przeniesienia na rok 1899 reszta 7.502.

Rachunki przyjęto i dano absolutoryum — rozdział zysku uchwalono według wniosku Akcye otrzymają zatem 6% dywidendy. Rada nadzorcza wnosi o podwyższenie kapitału o 8 mil. więc do sumy 36 mil. marek. Gdy jednak nie było statutowego kompletu do takiej uchwały, przeto musi być na ten cel drugie, osobne zgromadzenie zwołane. Tymczasem przeprowadzono dyskusyę dla porozumienia się. Dyrekcya popiera wniosek o pomnożenie kapitału tem, że stowarzyszenia kredytowe domagają się podwyższenia kredytów, a liczba ich wzrasta, i że filia w Frankfurcie swoim kapitałem obrotowym 9 mil. nie wystarcza. Po krótkiej dyskusyi jednogłośnie wydano opinię zgodną z wnioskiem. Uchwała obowiązująca może zapaść dopiero na następnem zgromadzeniu. Zarząd zamierza nowe akcye emitować po $113\frac{1}{2}\%$ — i 7 milionów rezerwuje dla posiadaczy dawnych akcyj a 1 milion pokryje przez subskrypcyę.

Po dokonaniu wyborów zamknięto zgromadzenie.

Z praktyki podatkowej.

Po czterotygodniowej przerwie podejmujemy na nowo rozmyślania nad niedolą podatkową, która przybiera takie cechy, jak gdyby celem wymiaru podatku było nie zasilanie skarbu państwa rozumnie odmierzoną częścią dochodów jednostek podatkowych, ale systematyczne, w szczegółach obmyślane rujnowanie tych jednostek. Zdawać by się mogło, że obszerna dyskusya w Sejmie krajowym, która wywiodła na światło dzienne fakty rażących nadużyć fiskalnych, że zarzuty czynione organom skarbowym w pismach codziennych i fachowych, między innemi w szeregu artykułów, w naszym organie zamieszczonych, spotkają się, jeżeli nie z zaprzeczeniem, lub częściowem sprostowaniem podanych faktów, to przynajmniej spowodują Prezydyum Krajowej Dyrekcyi skarbu do energicznych zarządzeń, któreby zakreśliły granice pomiędzy ścisłem wykonywaniem ustawy, a samowolą fiskalną. Nie stało się ani jedno ani drugie. Nie ustała samowola fiskalna — faktów przez nas i z innych stron podanych ani nie usprawiedliwiono ani też nie sprostowano, bo widocznie ani ich usprawiedliwić ani sprostować a tem mniej zaprzeczyć im nie można.

Fakty te podane zostały w petycyi do Sejmu i w szeregu artykułów, zamieszczonych w numerach 24 (r. 1898), 1, 2, 5, 6, 7 i 8 (z 1899), a numera „*Związku*“ w których je omawialiśmy posłano do Prezydyum Kraj. Dyrekcyi skarbu.

W dalszym ciągu podajemy następujące nowe wypadki:

1. Towarzystwu zaliczkowemu w Cieszanowie, które za rok 1897 wykazało czystego zysku zł. 298·43 (a zatem niżej 300 zł.) wymierzono na r. 1898 podatku z uwzględnieniem §. 85. zł. 25·50 a następnie pozbawiono ulg podatkowych za prowadzenie zastępstwa Banku krajowego i w dodatkowym wymiarze podwyższono o dalszych zł. 24·76.

2. Kasie zaliczkowej w Nowym Sączu, wymierzono podatek w wysokości 192 zł. 45 ct. zamiast 129 zł. (z dodatkami 431 zł. 87 ct.), a następnie „sprostowano (!)“ na 585 zł. 90 ct. (z dod. 1.314 zł. 80 ct.) — a zatem **powiększono o 882 zł. 93 ct.**, podczas gdy dochody całoroczne za prowadzenie zastępstwa Banku krajowego wynosiły **tylko 65 zł. 87 ct.** — przyczem wbrew ustawie, sztucznie podwyższono dochód, opodatkowaniu podlegający o 200 zł. wydzielonych na rezerwę strat i o 1.100 zł., przeznaczonych na tantjemę dla funkcyonaryuszów, (tę ostatnią kwotę więc podwójnie opodatkowano, bo doliczono ją do zysku czystego, którym ona już objętą była). W ten sposób opodatkowano dochód o 2.400 zł. wyższy, aniżeli pozwala ustawa, nawet po pozbawieniu ulg podatkowych!

3. Towarzystwo zaliczkowe w Sokalu otrzymało pierwotnie wymiar podatku w sumie zł. 293·42, który następnie z tytułu zastępstwa podwyższono do zł. 690·05 a zatem więcej o 396·63 zł. — przyczem popełniono maleńką omyłkę, że dochód z realności zamiast wyłączyć, doliczono do czystego zysku, a zatem dochód ten podwójnie opodatkowano (§ 95. lit. *b*).

4. Towarzystwu zaliczkowemu w Tarnobrzegu podwyższono pierwotny podatek 111 zł. 32 ct. na 401 zł. 77 ct., a zatem o 290 zł. 45 ct., gdy dochód całoroczny z zastępstwa Banku krajowego wynosił zł. 176·02!

5. Towarzystwu zaliczkowemu w Zbarażu z tego samego tytułu podwyższono pierwotny podatek z 256 zł. 92 ct. na zł. 1.018·24 więc o zł. 761·32 gdy dochód z zastępstwa całoroczny wynosił 141 zł. 50 ct.!

Oto są najnowsze kwiatki głośnej moralności podatkowej, miejmy nadzieję, że troskliwi ogrodnicy owoców zbierać nie będą, bo żyjemy w państwie, w którem sprawiedliwości doszukać się jeszcze można.

Dla charakterystyki i ku uciesze czytelników podajemy, że w pewnej miejscowości Dyrektor Towarzystwa

opowiadał nam na ucho, że brat jego jest inspektorem podatkowym, skutkiem czego Dyrektor pewnym jest, że Towarzystwu krzywda się nie stanie, o tyle rozumie się, że inspektor niesprawiedliwości nie popełni, tymczasem pokazało się, że po za pozbawieniem ulg podatkowych (nakazanem z góry), „brat rodzony“ Dyrektora skrzywdził Towarzystwo o kilkadziesiąt zł. podatku, zupełnie nie słusznie!

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu marcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Bircza. Komercyalny Zakład kredytowy (Comercielle Creditanstalt) stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 20. września 1898, zarej. uchwałą sądu obwodowego w Sanoku z dnia 23. stycznia 1899 l. 158.

Dyrekcya: Meilech Himmelstein i Izaak Langsam.

Dynów. Towarzystwo oszczędności i kredytowe, stow. zarej. z potrójną odpowiedzialnością. Wpisane uchwałą sądu obwodowego w Sanoku z dnia 12. marca 1899 l. 68.

Dyrekcya: Izrael Teg i Pinkas Zion.

Jagielnica. Handels-Verein, registrirte Genossenschaft mit beschrankter Haftung, (Towarzystwo handlowe). Statut z dnia 18 stycznia 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z dnia 18. lutego 1899 l. 150.

Dyrekcya: Majer Seiden i Gedalie Dawid.

Jarosław. Towarzystwo oszczędności, zaliczkowe i kredytowe dla handlu i przemysłu, zarej. z ogran. poręką. Wpisane uchwałą sądu obwodowego w Przemyślu z dn. 10. marca 1899 l. 69.

Kałusz. Obszczestwo wzaimnoho kredyta, Chłopskij Bank, towarystwo zarej. z obmeżenoju porukoju. Statut z dnia 30. kwietnia 1897 i 24. marca 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 13. lutego 1899 l. 225.

Dyrekcya: dr. Andrzej Kos, Jarosław Korytowski i ks. Dmytro Romanowski

Kopyczyńce. Towarystwo powitowe kredytowe „Zhoda“ tow. zarejestrowane z obmeżenoju porukoju. Statut z dnia 16. lutego 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Przemyślu z dnia 4. marca 1899 l. 175.

Dyrekcya: dr. Łyka Safian, ks. Hipolit Babiak i Franciszek Turanowicz.

Kraków. Towarzystwo ludowe kredytowe, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 15. lutego 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Krakowie z dnia 4. marca 1899 l. 114.

Kraków. Sanatorium dla chorób piersiowych w Zakopanem, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 30. stycznia 1899, zarej. uchwałą sądu obwodowego w Krakowie z dnia 28. marca 1899 l. 184.

Dyrekcya: dr. Kazimierz Dłuski.

Lwów. Krajewyj Sojuz kredytowyj, stowaryszenie z obmeżenoju porukoju. Statut z dnia 22 lutego 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 18. marca 1899 l. 132.

Dyrekcya: dr. Konstanty Lewicki, dr. Longin Ożarkiewicz i Jan Czapelski.

Lwów. Ukraińsko-ruska wydawnycza Spiłka, zarejestrowana spiłka z obmeżenoju porukoju. Statut z dnia 26. grudnia 1898, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 18. marca 1899 l. 155.

Dyrekcya: Mieczysław Budzynowski, dr. Włodzimierz Ochrymowicz i Włodzimierz Hnatiuk.

Mielnica. Bank kredytowy, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 18. listopada 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z dnia 21. stycznia 1899 l. 17.

Dyrekcya: Józef Bartfeld, Salamon Bartfeld i Markus Dawid Bartfeld.

Oświęcim. Zakład kredytowy dla handlu i przemysłu, stow. zarej. z ograniczoną odpowiedzialnością. Statut z dnia 15. lutego 1898, 14. lipca 1898 i 31. lutego 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego z dnia 3. marca 1899 l. 62.

Dyrekcya: Wolf Landau, Jakób Schneider i Peisech Hollander.

Sambor. Towarystwo zadatkowe „Dobrobyt“ obszczestwo zarejestrowane z obmeżenoju porukoju. Statut z dnia 20. października 1898 zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Samborze z dnia 6. marca 1899 l. 34.

Stanisławów. Bank dla żyra i eskontu (Giro und Escompte Bank), stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 5. czerwca 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie uchwałą z dnia 21. marca 1899 l 372.

Tarnopol. Powitowe Towarystwo kredytowe, stowaryszenie z obmeżenojo porukojo, zarejestrowane uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z dnia 15. stycznia 1899 l. 284.

Tuchów. Kasa zaliczkowa i oszczędności, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnowie z dnia 4. marca 1899 l. 46.

Dyrekcya: Antoni Foltyński, dr. Albert Agatstein i Jan Krogulski.

Zgłobień. Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek, spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką. Statut z dnia 8. listopada 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Rzeszowie z dnia 14. stycznia 1899 l. 258.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1898.

51. Andrychów. Stowarzyszenie oszczędności i pożyczek. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: rachunek bieżący, remuneracye 1.686·16, odsetki za rok następny pobrane 987 04, koszta administracyjne 529·08, koszta założenia 75·—, fundusz możliwych strat 250·—, czysty zysk z roku 1898 3.154·47; razem 6 681·75. Zyski: odsetki za rok ubiegły zaległe 3.604·85, odsetki za rok następny wypłacone 29·82, odsetki pobrane 2.341·26, czysty zysk z roku 1897 705·82; razem 6.681·75. *b) Bilans.* Stan czynny: rachunek bieżący, remuneracye 1.247·68, pożyczki 129.959·25, koszta administracyjne 529·08, koszta założenia 752·37, koszta prawne 731·40, lokacye 92·53, gotówka 1.206·27; razem 134.518·58. Stan bierny: fundusz zapasowy 9.137·31, udziały członków 26.310·85, wkładki na oszczędność 86.052·78, weksle reeskontowane 3.949·95, odsetki pobrane 2.341·26, fundusz możliwych strat 6.020·61, czysty zysk z roku 1897 705·82; razem 134.518·58. Obrót ogólny kasowy 279.549·76. Liczba członków 699.

52. Bełz. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: z rachunku odsetek 2.438·33. Ma: z rachunku kosztów administracyi i podatków 1.256·74, do rachunku bilansu: saldo na rok 1899 1.181·59; razem 2.438·33. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek 61.188·11, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 71·23, z rachunku odsetek zaległych 1.600·—, z rachunku nieruchomości 17.908·54, z rachunku zaliczek procesowych 397·79, z rachunku zaliczek lokacyi 150·—, z rachunku kasy 602·18; razem 81.917·85. Stan bierny: z rachunku udziałów 17.911·23, z rachunku funduszu rezerwowego 8.514·52, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 41.097·58, z rachunku długów zaciągniętych 12.766·68, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 446·25, z rachunku strat i zysków 1.181·59; razem 81.917·85. Obrót ogólny kasowy 213.289·59. Liczba członków 1.302.

53. Brzesko. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: do rachunku kosztów administracyjnych 4.373·04, do rachunku kosztów inwentarza 19·33, do rachunku bilansu za rok 1898 4.985·03; razem 9.377·40. Zyski: z rachunku odsetek 9.274·94, z rachunku różnych 102·46; razem 9.377·40. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku pożyczek hipotecznych 77.998·—, z rachunku pożyczek wekslowych 162·124·—, z rachunku należnych odsetek 382·36, z rachunku walorów kaucyjnych 250·—, z rachunku efektów funduszu rezerwowego 11.600·—, z rachunku inwentarza 174·—, z rachunku kosztów prawnych 113·70½, z rachunku Banku krajowego 5.513·50, z rachunku kasy — gotówka z dnia 31. grudnia 1898 3.032·30; razem 261.187·86½. Stan bierny: z rachunku udziałów 58.843·34, z rachunku funduszu rezerwowego 21.856·79, z rachunku funduszu na możliwe straty 527·80, z rachunku wkładek oszczędności 171.778·89½, z rachunku kaucyi służbowej 250·—, z rachunku odsetek przenośnych 2.946·01, z rachunku strat i zysków 4.985·03; razem 261.187·86½. Obrót ogólny kasowy 1,951.583·68. Liczba członków 915.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.